קדושת לוי — האזינו

ויכתוב משה את דברי השירה הזאת על ספר עד תומם. דאמרו רבותינו ז"ל (פסחים פז:) לא גלו ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים. דישראל מעלים הנצוצות הקדושות שבתוך האומות ועל ידי זה נוטלים מאתם כל הנצוצות. ולהכי נקרא דברי משה שאמר בפרשת האזינו שירה שרומז על שמחה, הגם שנאמר בו שישראל יהיו בגלות, אף על פי כן הגלות גופא הוא שמחה שיעלו ישראל נצוצות הקדושה מאתם ואז בכלות מאתם הקדושה ממילא יכלו. וזהו ויכתוב משה את דברי השירה הזאת, שנקרא שירה שמורה על השמחה הגם שנאמר בו גלות. לזה אמר עד תומם, פירוש שהגלות גורם להאומות כליה, כי ישראל מעלה מתוכם נצוצות הקדושה:

מי אל כמוך נושא עון ועובר על פשע לשארית נחלתו לא החזיק לעד אפו כי חפץ חסד הוא ישוב ירחמינו יכבוש עונותינו. (מיכה ז, יח-יט) ואיתא בגמרא (ר"ה יז.) על זה חד אמר נושא וחד אמר כובש, פירוש נושא העונות בכף מאזנים והקדוש ברוך הוא ברוב רחמיו וחסדיו מטה כלפי חסד, דהיינו שנושא הצד עבירות למעלה ואז מכריע ממילא הזכיות. וחד אמר כובש, דהיינו שכובש הכף של העבירות ואז ממילא הצד של מצות מכרעת למטה והיינו מטה כלפי חסד. והנה לכאורה יש לדקדק בפסוק הנ"ל מי אל כמוך נושא עון, דהיינו שנושא העבירות למעלה ואחר כך אמר יכבוש עונותינו דהיינו שנושא המצות למעלה:

ונראה לתרץ דאיתא בגמרא ולקחתם לכם ביום הראשון, וכי ראשון הוא וכו', אלא ראשון לחשבון עונות. שלכאורה אין לו ביאור כאשר האריכו למעניתם המפרשים הקדמונים. והנראה, כי באמת נכון הדבר שבימים האלו מראש השנה עד יום הכפורים כל איש ואיש בודאי עיניו פקוחות על כל דרכיו לשוב אל ה' איש לפי שכלו יהולל ולפי מדריגתו מפחד ה' ומהדר גאונו בקומו לשפוט הארץ כי קרוב יום ה' ומי יכול להצטדק בדין ומי הגבר אשר לא ירא ואיזהו נפש אשר לא תעונה, כי יבא להיות נשפט לפני שופט כל הארץ על כל מעשיו הלא החרד על דבר ה' יעשה במרום הר שכלו לתקן את אשר עוות והתשובה נקרא תשובה מיראה. ואחר יום הכפורים כשעוסקין במצות סוכה ולולב וד' מינים וצדקה כיד ה' הטובה בנדבה וחובה לעבוד את עבודת ה' בשמחה וטוב לב, אזי התשובה הזאת תשובה מאהבה. וידוע מאמר חכמינו ז"ל שעל ידי תשובה מיראה הזדונות נהפכו לשגגות ועל ידי תשובה מאהבה הזדונות נהפכו לזכיות כאשר איתא שם. והקדוש ברוך הוא ברוב רחמיו וחסדיו הרוצה בתקנות השבים לפניו באמת ובאהבה כאמור ולא תחפוץ במות המת כי אם בשובו מחטאיו וחיה. על כן בחג הזה שאנו באים לחסות בצל שדי על ידי מצות ומעשים טובים מאהבת השם יתברך אז מונה העונות לידע כמה מצות יהיה חילוף העונות, מה שאין כן עד סוכות דהוא מיראה אזי לא ימנה כלל שעדיין הם שגגות. אמנם בסוכות שאז הוא מאהבת השם אז השם יתברך מונה וסופר העונות כדי שיתהפכו לזכיות ויהיו מליצים טובים על ישראל. וזהו פירוש

ראשון, הוא שנקרא החג הזה ראשון כי לו משפט להקרא ראשון על שיש בו מעלות חשבון העונות ואזי הוא משפיע לנו טובה וברכה כאשר רצונו יתברך להשפיע תמיד, כי יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה כו':

ונמצא בזה מכוון פסוק הנ"ל, דהיינו שידוע כל איש מישראל רוצה לחסות תחת כנפי השכינה תמיד וכמו שיסד הפייט הכל חפיצים ליראה את שמך, ומי מעכב שאור שבעיסה והנה באם שירחם ה' את שארית עמו ישראל ויסיר מהם היצר הרע אזי יהיה רצונם תמיד לירא מלפני השם יתברך בגין דהוא רב ושליט ושרשא לכל עלמין. והנה מובא בגמרא על שלשה הקדוש ברוך הוא מתחרט ואחד מהג' על היצר הרע. והנה בזה הטענה באנו לפני השם יתברך לאמר לפניו מה אשמים אנחנו על בגדינו ואשמותינו הלא אתה גרמת לנו מה פשענו ומה חטאנו לפניך סור נא מעלינו היצר הרע ואז בודאי נעבוד אותך ביראה ופחד תמיד וכשמוע הרחמן הגדול טענות בניו אז ירום רחמנותו יתברך נושא את העונות למעלה מאתנו והמצות נשאר אצלינו להיותם מליץ יושר בעדינו להשפיע לנו רב טוב הצפון. וזהו שאמר הכתוב מי אל כמוך נושא עון, דהיינו מי אל גדול כה' אלהי ישראל אשר מתנהג במדותיו תמיד במדה טובה וישרה, דהיינו שהעונות נושא מאתנו למעלה למעלה ואז הזכיות נשאר אצלינו למליץ טוב בעדינו לפניו יתברך. וזהו שאמר הכתוב ישוב ירחמינו, דהיינו שהתשובה אשר הם עושים מאהבה אז היא גורמת שיכבוש עונותינו למטה והחטאים ישליך במצולת ים: